

ABONAMENTUL.

Un an	40 Lei
„ „ „	20 Lei
„ „ „	10 Lei
Un nr.	50 bani

Unirea

INSERȚIUNI

Un șir garmend:
odată Lei 1.50.
și a treia oară Lei 1.—

Manuscrise sunt a ce
trimitte, la Redacția
„UNIRII” Blaj

Apare Sâmbăta în fiecare săptămână.

10258-1943

Pace și bunăvoire.

În liniștea tainică a nopții o zare luminoasă și o ceată strălucitoare de îngeri se arată păstorilor din jurul Viteimului, și un înger le zice: „Iată vestesc vouă bucurie mare — care va fi la toate neamurile. Că s'a născut vouă astăzi Mântuitor, carele este Hristos Domnul...”

El, Domnul și Stăpânul, a venit în lume „prunc înfășat, culcat în iesle” ca pildă să ne deie nouă, prin umilinta și smerenie! „Și vă învățați dela mine — zice Domnul — că sum blând și smerit cu inima”.

De 19 veacuri povătuște și îndreptează omenimea pe calea cea adevărată mângâind pe cei năcăjiți și întristați și vindecând pe cei bolnavi și neputincioși.

El e mijlocitorul și împăciitorul omului cu Dumnezeu. Prin învățăturile Lui mărețe se reînviă întreaga suprafața pământului. Cu El se coborî din ceriu întreaga visterie a darurilor sale. Sălășluindu-se Isus în Viteim a adus cu sine toate avuțiile iubirii sale, pe cari revărsându-le în sufletele noastre reînviă întreaga firea noastră cea stricată prin păcat.

Iar când „Cuvântul” trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi Hristos Domnul, aducându-ne din ceriu „pacea și bunăvoirea”, atunci lumea cea veche și pătimasă s'a transformat în o lume nouă și idealistă formând o altă societate cu altă morală și cu altă gândire. Iubirea creștinească cu învățăturile ei evanghelice a renăscut omenimea cuturdată în fărâdelegile păgânismului de veacuri!

Sărbătoarea aceasta măreată a Nașterii Domnului ne reamintește și astăzi iubirea și pacea dumnezeiască, carea a înviat firea omenească și a ridicat omenimea la pedestalul cel mai înalt al moralității și cunoștinții de Dumnezeu.

Păstorii și cei trei orai dela răsărit au alergat cu daruri, ca să-l caute pe Hristos, celce s'a născut în Viteim și aflându-l pe „El” s'au închinat „Lui” și au vestit protutindenea „Nașterea lui”.

Și e vremea cea mai potrivită să ne pătrundem a cunoaște cu toții taina cea mare a acestei Sărbători dumnezeiești, carea ne-a adus din ceriu *pacea și iubirea* cea adevărată și să alergăm și noi, ca și păstorii aceia simpli, la nou născutul Hristos, rugându-l să ne dăruiască și nouă *pacea și bunăvoirea* atât de dorită și folositoare neamului românesc!...

Astăzi, când sărbătorim ziua cea mare a Păcii, să alungăm din inimile noastre mânia, pisma și ura să primim cu inimă largă dragostea Mântuitorului lumii născut în umilinta în peștera din Viteim, — și să cântăm cu sufletul iertător și curat cuvintele îngerului: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu pe pământ pace între oameni bunăvoire.

prof. I. Turdean.

Punctele concordatului.

de D. S. Alexandru Rusu.

În gălăgioasa alarmare a opiniei publice pe tema concordatului, guvernul a crezut că trebuie să spună un cuvânt de orientare. Întrebat asupra chestiunii, ministrul cultelor a ținut să accentueze, că „nici o influență străină de interesele noastre naționale nu se va putea manifesta în concordat” și că prin urmare „opinia publică poate să fie deplin liniștită”.

Pe urma acestei declarații, sprijinită de o largă orientare asupra punctului de vedere de care este condus guvernul în discutarea problemei, presa de bună credință a înțeles numai decât, că a face greutăți prin turburări inutile într-o discuție normală ce se duce din partea celor chemați, este cel puțin o greșală. Restul, pentru care chestiunea nu se prezintă decât sub aspectul confesional, folosindu-se de platforma primejdiei naționale doar ca de un paravan, continuă a se agita, reliefând însă, mai nou, tot mai mult adevărul mobil al întregii manevre: primejdierea închipuită a ortodoxismului, a „bisericii strămoșești”. Clerul ortodox, dela care a pornit întreaga mișcare, începând cu faimoasele „chemări” afișate pe zidurile capitalei, a mers chiar până acolo, încât, nemulțumit de atitudinea și lămuririle guvernului, s'a organizat în comitete menite a pregăti alte manifeste și a organiza manifestații, pe urma cărora să se scoată din suflete chiar și ideea unui concordat, oricum ar fi acela. Ca mâne, se va porni probabil și mișcarea „societății ortodoxe a femeilor”, pentru că — s'a găsit cineva să trsgă clopotul într-o dungă...

Ajunsa pe această pantă confesională, mișcarea evident nu ne mai poate interesa în măsura de până acum. Vom urmări-o totuș cu atențiune pentru a putea constata până unde poate eventual degenera, în detrimentul intere-

selor de stat pentru a căror salvagardare se plănuiește concordatul, patima și orbirea tradițională.

Dar să vedem acum, pentru ce punctele din proiectul de concordat al Vaticanului nu pot fi socotite ca o primejdiure a intereselor de stat.

Înainte de toate ținem să declarăm și de astădată, că nu suntem în situația de a cunoaște proiectul autentic al Vaticanului. Ne ocupăm deci de el singur pe temeiul celor ce s'au publicat până acum asupra acestui proiect, dar observăm, că amănuntele publicate, din iavor, se vede, foarte autentic, sunt de așa natură, încât din ele se poate construi în chip aproape infalibil cuprinsul genuin al proiectului papal.

În ce privește răspunsul nostru ținem să mulțumim din capul locului dlui ministru de culte pentru ușurarea ce ne-a făcut prin lămuririle sale. Am știut dela început, că un proiect venit dela Roma, merit a fi luat serios în discuție era esclusiv să conțină puncte, cari să atingă în ceva formă suveranitatea, ori chiar și numai interese mai însemnate ale statului. Dacă se poate, încă și mai mult am fost apoi convinși, că chiar să cuprindă proiectul ceva susceptibil din acest punct de vedere, statul român va ști să aibă toată grija pentru a se elimina din concordat orice punct, care ar putea să-i fie păgubitor.

Să considerăm însă singuri punctele din chestiune.

1. Cel mai însemnat, și care parecă și în proiectul papal figurează la locul întâiu, punctul care a putut stârni mai mult resens în cercurile ortodoxe, este acela referitor la organizarea bisericii catolice pe picior de egalitate cu toate celelalte confesiuni din țară. Această „paritate absolută”, cum se numește de unele ziare, a religiei catolice cu toate confesiunile și prin urmare și cu confesiunea dominantă a statului, este fără îndoială ceva nou pentru raporturile confesionale din vechiul regat. Dar în noua situație a României întregite, cu un număr de catolici, cari fac aproape a cincea parte a întregii populații, și mai cu seamă cu noua temelie de stat cimentată din piatrile celor mai avansate principii democratice ale egalității și parității desăvârșite, nime nu-i permis să se mai oprească asupra acestui legitim postulat al oricărei minorități. Între principiile ce vor fi a se pune la temelie noului stat român, marea adunare națională dela Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918 a proclamat și „egala îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat”. Noua constituție a țării va trebui deci neapărat să înscrie între legile fundamentale ale ei această egală îndreptățire confesională, și iată, că cererea Vaticanului nu va mai fi de loc în contra constituției. Este firma noastră convingere, că punctul acesta au numai că nu primejdiuește interesele statului român, ci mai vădîos contribuie, în mare măsură, la consolidarea lui; câtă vreme această nici

Inchipui nu se poate fără ca toți cetățenii lui să aibă conștiința egalei lor îndreptățiri, măcar sub raport religios. Tocmai de aceea dorim să se știe, că biserica română unită va lupta pentru această „deplină paritate“ din toate puterile sale și că dacă va intra acest punct în concordat, cum trebuie să intre, nu va intra pentru că îl cere Vaticanul, ci pentru că îl pretindem și-l impunem noi cetățenii români ai României întregite.

2. Un alt punct mai delicat, asupra căruia s'au aruncat săgeți înveninate, este botezul în legea catolică a copiilor născuți din căsătoriile ortodoxilor cu credincioși ai bisericii catolice. Zarva ce s'a făcut în jurul acestui punct provine însă singur de acolo, că cele mai multe gazete au omis (intenționat, ori ba, nu căutăm) să adaugă, că este vorba de botezul acelor copii, cari s'au născut din căsătoriile mixte: încheiate în fața bisericii catolice. Orice cunoscător al canoanelor acestei biserici știe însă, că în fața bisericii catolice se pot încheia numai acele căsătorii mixte, în cari partea necatolică se învoește de bună voie, ca toți copiii să fie crescuți în legea părții catolice. Nimeni nu va putea însă, în era libertății de conștiință, opri pe cineva să-și boteze copiii în legea catolică, precum nimeni nu se poate gândi să oprească pe cineva să treacă chiar la această lege, dacă sufletul lui așa-i va cere. Și dacă un cunoscut bărbat politic ardelean, care a avut un însemnat rol în redactarea principiilor proclamate la Alba-Iulia, a putut totuși să spună, în legătură cu concordatul, că despre acest punct nici vorbă nu poate să fie, ne place să credem, că lucrul este de a se atribui tot numai neînțelegerii provenite din redarea defectuoasă a înțelesului adevărat al acestei cereri, atât de firești pentru oricine care ține la principiul libertății de conștiință.

3. Acelaș bărbat politic, la care ținem mai mult decât să căutăm a-l blama prin numirea lui, a mai spus și aceea, că tot așa nu poate fi vorba nici de un mitropolit unit în București ori de sporirea episcopilor catolice ori unite în România. În București poate deci să existe, de atâta vreme și fără a fi spre paguba țării, o arhiepiscopie romano-catolică, dar nu se poate admite o episcopie ori mitropolie unită! Vaticanul dorește și vrea, ca elementul preponderat al catolicismului din România, biserica română unită, să aibă rolul conducător, asigurându-i-l prin așezarea unei reședințe a șefului ei în inima țării, și trebuie să fim noi aceia, cari din meschine motive ridicăm un veto împotriva acestei nizuințe papale atât de românești! — Excerptele tendențioase ale gazetelor înșiră cu profuziune toate centrele, unde se pare că Roma dorește să aibă cu timpul câte o episcopie (la Cluj — pentru românii uniți, la Suceava — pentru rutenii uniți, la Cernăuți — pentru romano-catolicii din Bucovina), dar uită, firește, să amintească suprimarea alor două episcopii maghiare (Oradea și Satu-mare), pe cari Vaticanul plănuiește să-le alăture la cele din Timișoara și Alba-Iulia. Că ce pericol național este în aceste desiderate ale Vaticanului, prin cari biserica română unită se ridică atât de mult peste catolicii de ritul latin, vor ști-o poate ce-i ce strigă din răspuțeri împotriva? Noi, din potrivă vedem în aceasta o întărire a statului român și vom lucra în consecință.

4. Un alt postulat al bisericii noastre, inspirat de cele mai curate sentimente patriotice, este înființarea unei facultăți teologice la universitatea din București, pentru că clerul superior al bisericii catolice să nu trebuiască a fi crescut la facultățile similare din țările ce poate nu ne sunt prietene. O cere și Papa, pentru că înțelege să promoveze tot ce poate contribui la întărirea sentimentului de loialitate în

sufletele celor străini de neamul nostru, cari totuși vor trebui să trăiască, fericiți, în statul român.

5. Și ca să nu trecem nici peste ultimul punct mai important din cele relevate ca periculoase, amintim, că în ce privește chestiunea stabilirii de noi ordini ori congregații călugărești, pe teritoriul nostru, statul menținându-și, — dupăcum atât de corect a observat ministrul cultelor —, dreptul de-aputea admite ori refuza cererile lor, poate picând să-și impună părerea în chestiunile ce ar putea să-i aducă și cea mică știrbire a intereselor sale. Iar chestia școlilor confesionale este rezolvată d'a capu în favorul statului prin controlul feliurit ce poate să-l deprindă asupra lor în cea mai deplină măsură.

Nici unul dintre punctele cunoscute de noi ale proiectului Vaticanului nu este prin urmare păgubitor intereselor statului român, ci chiar dinpotrivă, cele mai multe dintre ele (celelalte fiind indiferente) promovează direct aceste interese. Că din punctul de vedere al bisericii ortodoxe lucrurile nu se prezintă întru toate la fel, este o altă chestiune. Preponderanța numerică, pe care o are în această țară îi asigură însă — mai cu seamă dacă va reuși să facă unificarea atât de mult discutată, — și fără nici un alt privilegiu, superioritatea legitimă de care nimeni nu vrea să se atingă. A căuta însă a-te îngrați cu privilegiul în aceste vremuri cari nu le pot suferi, și a lucra împotriva dreptului la viață și libertate al altor confesiuni, puse sub scutul internațional al marilor democrații ale lumii, înseamnă a renunța singur la această superioritate și a face cea mai deplină dovadă a conștiinței proprii slăbiciuni.

Iată pentru ce am zis, că cel ce luptă în contra concordatului nu numai că nu folosește țării, dar nu contribuie nici la întărirea ortodoxiei. De aceea sperăm, că mișcarea ce nu mai are azi decât a temelii pur confesionale, și care — cu înțeles, se va potoli în curând, lasând să stăpânească terenul cântarea din noaptea cea sfântă: Pe pământ pace... Intre oameni bună învoire!

POLITICE.

Interne.

Dela început țara a fost copleșită de greutatea nespuse de mari. Guvernul actual când a venit la cârmă, de bună seamă și-a luat însărcinarea să scape țara de aceste greutăți. Durere, și acum, la sfârșitul acestui an, greutățile sunt tot așa de mari și situația nici într'o privință nu s'a ușurat. Neajunsuri, nemulțumiri stăpânesc peste tot locul. Antagonismul dintre partidele politice delat început, s'a susținut până acum, așa că însuși

Măiestatea Sa Regele

a trebuit să vină și în răspunsul la adresa citită l-a Senat, în zilele trecute, să facă un apel hotărâtor pentru unirea tuturor partidelor politice spre a scoate țara din greutățile în cari înnoată.

Evenimentele, cari amenință să se desfășure, nu se poate spune, dacă vor duce la o unire și o lucrare a tuturor bărbatilor politici pentru consolidarea țării, dar la tot cazul, ne vor duce spre o cât mai grabnică

Clarificare a situației

tulbure în care se află viața noastră politică. Dovadă este ședința senzațională ce s'a ținut la Cameră mai în zilele trecute, în care dl Take Ionescu a cercat să deie lămuriri referitor la participarea României într'o

expediție în Armenia

pe care ar voi s'o conducă toate statele cari fac parte din Liga națiunilor. În aceasta expediție România ar fi reprezentată cu 800 de oameni, proporțional cu populația țării. Participarea României la această expediție a fost propusă de dl Take Ionescu fără consimțământul prealabil al guvernului.

Politica aceasta de sacrificiu a d. Take Ionescu n'a fost împărtășită de dl Titulescu, care din cauza aceasta

s'a și retras din guvern.

Aceasta constituie o gravă defecțiune pentru guvernul dlui Averescu, care legase mari speranțe de competența dlui Titulescu pentru deslegarea problemelor financiare pe cari guvernul voia să le realizeze.

Că dl Averescu ce va face se va vedea mai târziu. E sigur însă, că o lămurire a situației va trebui la tot cazul să urmeze, și încă pe lângă

remanierea guvernului

despre care încă se vorbește des în cercurile guvernamentale, luându-se ca sigură înțrarea în guvern a dlui Petrovici la departamentul lucrărilor publice și trecerea dlui Valeanu la industrie și comerț și înțrarea dlui Misu Antonescu la justiție. În urma acestora, cel puțin pentru moment se va abandona

proiectul de lege

pentru înființarea unui subsecretariat al minorităților, mai ales, că și opoziția a luat o atitudine îndârjită față de acest proiect.

Na s'a abandonat însă scumpirea trenurilor, care dela 1 Ianuarie încolo va fi

cu 100% mai scump

ca și până acum. Scumpirea se face tot pe spatele publicului, care în felul acesta e silit să aducă un cadou de Crăciun funcționarilor dela tren, din cauza cărora întârzie cu zilele trenul și deraiază în tot momentul așa că îți este teamă să mai și pleci de acasă.

Externe.

Statele Europei sunt inspirate de principii puțin împăciuitoare. Dispută între ele teritoriul, resurse financiare, materii prime. Din cauza aceasta d. Nitti consideră situația Europei extrem de grea, așa că în curând ar putea să fie incurcată

într'un nou război

pe care l'ar provoca Germania, Rusia sovietistă și haosul din Orient.

În acest război, celea dintâiu victime ar putea să fie Polonia, Cehoslovacia și

România, statele celea mai indispensabile pentru pacea și siguranța apusului.

D. Ghika, reprezentantul României la Paris, vorbind unui redactor al ziarului »Le Petit Parisien« a spus că în orice caz **armata română** al cărei moral este excelent și pe care guvernul român o înzestrează fără încetare cu tot materialul necesar *va ști să-și facă datoria.*

O dovadă învederată că România este pe deplin apreciată înaintea străinilor este faptul, că în Consiliul »Ligei Națiunilor« în locul Greciei, după China, care a fost aleasă cu 21 voturi

România a primit 7 voturi.

Alte state n'au avut decât un vot sau două.

Din declarațiile prim-ministrului bulgar Stambuliski, reiese că

Bulgaria vrea o înțelegere cu România

față de care nu poate avea nici un motiv de ceartă, din contră are de achitat îndatoriri foarte mari.

Ministrul de externe polon, prietul Sapieha încă va vizita în cerand Bucureștii, fiind vorba de un

tratată polono-român

în urma căruia se vor putea lua decizii importante, cari vor privi vița noastră și a polonilor.

Tratative, cari vor stringe legăturile economice sunt în curs și între

Polonia și Germania

oferind Germania locomotive, vagoane și potasiu, iar Polonia făcând în schimb concesii în lichidarea bunurilor germane secestrate.

Și un acord franco-englaz a fost semnat în zilele trecute, prin care noua frontieră între

Palestina, Siria și Mesopotania

a fost definitiv fixată.

Singur între Bulgaria și Iugoslavia se vestește că

s'au rupt relațiile

din cauza, că Bulgaria nu a îndeplinit mai multe puncte din contractul dela Neully de o mare importanță pentru Iugoslavia.

Noul cabinet Sârb s'a constituit astfel:

Pașici, președinte al consiliului și ministrul afacerilor străine; M. Trifkovići, justiția și ministerul pentru constituantă; Draškovići, internele; Stoianovići, instrucțiunile publice; Iankovići, agricultura; Krizman, minele și pădurile; generalul B. Iovanovići, ministru de războiu; S. Miletici, poșta și telegraful; Kukoveč, politica socială; N. Uzonovići, reforma agrară; M. Iovanovići, comerțul și industria.

Sinodul arhidiecezan.

II.

Nu pot să mă laud, că aș fi urmărit discuția pornită în coloanele »Unirei« în jurul problemelor viitorului sinod arhidiecezan. N'am primit »Unirea« din Septembrie începând, am la îndemână singur două numere, împrumutate dela alți preoți. Văd înse, că s'ar dori o amplificare a programului sinodal, așa între altele e vorba de reuniunile mariane, reuniunea de adorare a preasf. sacrament, societatea de editură »Sf. Unire«, — tipărirea scripturii, reuniunea de misiuni. Ar fi bine, cât se poate de bine și eu aș putea să mai adaug și altele, destul de multe. Cu toate acestea cred, că programul viitorului sinod e cât se poate de îndestulitor așa cum l'a alcătuit superioritatea bisericească — și va fi bine dacă părinții viitorului sinod se vor restringe la acest program. O îmbogățire a programului ar sili sinodul să grăbească desbaterca programului original, iar punctele adăogate ar trebui să se mușamalizeze iarăși.

Ne vom opri totuși un pic la reuniunile mariane, de adorare și de misiuni, pentru că scriitorul acestor șire — oricât s'ar părea de curios — e de părere că deocamdată să insistăm asupra altor chestii dela ordinea zilei cari ni se par mai ardente. Dacă vrem noi într'adevăr să latărim edificiul bisericii, apoi trebuie să începem dela păreți, nu dela coperiș, căci la noi și păreții sunt stricați, nu numai coperișul. Înainte de-a introduce lucruri nouă, să restabilim cele vechi, căci în biserica noastră sunt stricate cu totul vechile rânduiești.

Astfel între altele e lucru îndeobște cunoscut, că în partea covârșitoare a bisericilor noastre nu se mai face Vecernie. Iar în multe părți unde se face, o fac numai cantorii, fără să lea parte și popor. De multe sunt azi de vremile din 1700, când la sinodul din 14 Sept. s'a adus acest canon (14): »Care popă nu va face Duminecile sau sărbătorile de 3 ori slujbe și Vinerile și Miercurile de două ori. — și pe post în toate zilele, unul, ca acela să fie lipsit de preoție«. Iar sinodul din 1833 îndatorează pe preoți în Canon 6 să țină cateheze pruncilor la Vecernie. Sinodul din 1869, precum și sinoadele provinciale prescriu la Vecernie catehizarea adulților, în general sinoadele nici nu presupun, că ar fi posibil să nu facă un preot Vecernia.

Așisderea trebuie să recunoaștem, că nu se face vestirea cuvântului lui Dumnezeu în biserici, în toată Dumineca și sărbătoarea. E destul de lăpăta părerea, că preotul nu e dator să predice în fiecare Duminecă și sărbătoare, ci numai — din când în când. Canonul 14 al sinodului din 1700 însă spune apriat, că acel preot, »care nu va povesti din poucenie în toate Duminecile și sărbătorile să se globească cu 12 florinți«. — Acelaș lucru îl prescrie și sinodul din 1869 în Can. 11... zicând între altele: »nici când nu se vor încumeta a ținea cuvântare fără pregătirea cuvântoasă, cetind, meditând, însemnând în scris și învățând cele ce vor să zică«.

Nu stăruiesc mai pe larg asupra acestora, sunt doar lucruri atât de evidente. Dar cred, că cele mai grabnice lucruri, cari avem să le refacem sunt următoarele:

1. Să se vestească cuvântul lui Dumnezeu de fapt, în fiecare Duminecă și sărbătoare și în fiecare biserică.

2. Să se facă Vecernia în fiecare sărbătoare și Duminecă seara și aceasta să o facă însuși preotul.

3. Toate preotesele să umble regulat, în fiecare Duminecă și sărbătoare la biserică. — Așisderea și membrii familiilor preoțești și servitorii lor.

Dupăce vom ajunge acestea, vom putea apoi să purcedem mai departe și frumoasele lucruri, cari le reclamă unii idealisti și zeloși preoți le vom introduce cu succes real.

Să vorbim ceva și despre misiunile poporale. Dacă nu este garanță, că în cutare parohie și în satele din jur se va continua munca începută prin misiuni, atunci efectul lor e cu totul contrar celui așteptat, e în adevăratul sens al cuvântului demoralizător. Atunci efectul lor se reduce la o anumită reclamă pe seama celui care a condus misiunile și o îndârjire a relațiilor între preoți și credincioșii de pe acolo. S'au ținut în anii trecuți misiuni în jurul Aiudului și pe urma acestor misiuni puteai să vezi adeseori femei mergând cu trenul la Blaj și cu desăgii încărcate de prescuri. Se duceau să se spovedească și cuminece la cel care a condus misiunile. Când un *intelectual laic* le-a întrebât: de ce nu se spovedesc la preotul lor? — au răspuns fără ezitare, că preotul lor nu-i preot adevărat, nu spovedește cum se cade, adevărat preot e numai acela la care merg ele.

Aceste și altele asemenea acestora, *pe baza experienței*, ne îndeamnă să propunem suspendarea lucrurilor nouă. N'ar fi oare lucru de tot interesant: un preot care predică de 3 ori pe an, care nu face nici odată Vecernie,.... membru al societății preoților adoratori? Cum se și poate închipui o reuniune Mariană de femei într'un sat unde preuteasa umblă la biserică numai din Crăciun în paști?.. Fiind vorba de sfânta scriptură, cred că această chestie se va lua acuzi dela ordinea zilei. Părintele Baian, al cărui »Testamentul nou« de ani de zile zace în manuscris la locurile competente, a ajuns acum canonice și se va îngriji desigur de grabnica tipărire a manuscrisului său. Iar acela care din 1913 încă s'a gândit la cartea vicții, în noua lui situație va purta grija de sigur și de tipărirea vechiului testament, care așisderea se află în manuscris.

Iar fiind vorba de ziare și reviste, nu avem noi oare »Cultura creștină«, »Unirea« și »Unirea poporului?« Ar fi bine, da, ar fi neșpus de bine să avem mai multe. Dar acestea vegetează numai și asta nu ne prea servește spre laudă. Prin urmare cea dintâi chemare a societății »Sf. Unirea« — care noi preoții o putem înființa absolut independent de sinodul arhidiecezan, va fi asigurarea existenței acestor organe de publicitate, plus înființarea unei reviste de predică. Ce foaie creștinească și românească mai bună, mai minunat redactată și *mai plăcută înaintea țărănilor* ne-ar trebui, ca »Unirea poporului?« Dacă această foaie ar pieri din lipsa de sprijin, atunci noi, preoții am fi vinovați de adevărată crimă.

Și acum, — fie-ne îngăduit să trecem la punctele de program ale sinodului arhidiecezan.

† Nicolae Solomon,

profopop penzionar,

a adormit în Domnul, după scurtă suferință, în dimineața zilei de 2 Ianuarie și a fost înmormântat astăzi, în 4 Ian., la orele 2 d. a.

Om cu o foarte frumoasă cultură literară și științifică, (vorbind 5 limbi) și de o *rară armonie sufletească*, închide ochii la vrâsta aproape patriarhală de 83 ani, putând privi cu mângâiere la un trecut laborios, bogat în rezultate, atât în *viața publică* — ea profesor în Blaj, preot în Tiur, paroh-protopop în Ludoșul de Mureș, iar în anii din urmă, după penzionarea de protopop, ca asesor al Consistoriului arhiepiscopesc — cât și în *viața privată*, având la moartea sa suprema satisfacție ce o poate avea un părinte de familie: să-și vadă familia între cele mai cinștite ale neamului românesc.

L'am cunoscut mai de aproape, de când s'a așezat aci la noi. Vestea activității și a înțelepciunii sale însă îi venise mai de grabă. Preoții din tractul Ludoșului îi vestiau luda

pretutindenea. — Iar aci la Blaj, l'am văzut luând parte la toate manifestările vieții noastre bisericesti, culturale, economice. La „Consum“, la „Plugarul“, la Reuniunea meseriașilor“, între cari avea un frate bun și cinstit, ca și dânsul, și care îl supraviețuește, pretutindenea îl întâlniam și ne plăcea să-i ascultăm sfaturile și îndemnul, să-i ascultăm amintirile, pe cari știa să le spună cu o seninătate, ce numai a-dânca credință în Dumnezeu o poate da! — Dovada acestei credințe o făcea zilnic: zilnic vara ori iarna — până în săptămânile din urmă, îl vedeai ascultând sfânta liturghie, în Catedrala noastră.

De aci, din aceasta Catedrală, a plecat și trupul lui spre odihna locașului morșilor. — Inmormântarea a fost vrednică de el: a pontificat Revds. Dr. Isidor Marcu, cu asistența canonicilor Dr. Cheșan, Dr. Macaveiu, a directorilor de licee Caliani și German, a profesorului Valer Suciu și a parohului Vasile Moldovan. A cântat corul teologilor, și a rostit cuvântul frumos de adio canonicul Dr. Cheșan.

Il deplâng soția, fratele său Vasile, doi fii: Eugen, medic și Emil inginer silvic și o fiică: Dna Eleonora măr. Dr. Pompeiu German și numeroase alte rudeni și il deplângem toți cari l'am cunoscut! (Dr. V. M.)

† Ioan Domșa, legător de cărți,

după grele suferințe a trecut la cele veșnice în 31 Dec. 1920 și a fost înmormântat în 2 crte.

Om de escusință rară în meseria sa a fost totdeauna între primii la ori ce mișcare culturală — și profesională de-a meseriașilor români din Blaj. — A avut o înmormântare frumoasă. Toți meseriași și comercianții din loc au ținut să-i dea ultimul onor petrecându-l până la groapă.

Au rămas de el patru orfani minori, dintre cari 3 fetițe. Odihnească în pace!

Informațiuni.

Sărbători ferisite dorim tuturor abonaților, colaboratorilor și prietenilor noștri!

— S'au spedit cercularul — dimpreună cu formularele de coitanțe, pentru congruă, cuincuenal, adaus familiar, adaus de scumpete pe cvartalul III. 920 și ajutorul de vestminte pe anul 1920.

— **Corpul profesoral dela liceul de băieți** din localitate în loc de cunună pe mormântul mult regretatului Nicolae Solomon, fost profesor la acel liceu, a făcut contribuiri pentru premiarea an de an a unui elev care se va distinge în limbile clasice.

Pentru acest scop au mai contribuit, drept rescumpărare:

Familia Precup, directorul general al învățământului secundar Cluj, 100 Lei.

Victor Muntean, director de bancă 20 Lei.

Dr. Alex. Rusu, rectorul Internatului 20 Lei.

— **Dar de Crăciun pentru elevii dela liceul de băieți.** Preaon. Aurel C. Domșa asesor consistorial, din bogata sa bibliotecă particulară a dăruit pe sama bibliotecii elevilor dela liceul de băieți o colecție de peste 400 volume, în cea mai mare parte lectură foarte potrivită pentru elevi. Direcțiunea liceului atât în numele său, cât și în numele elevilor îi exprimă mulțumiri.

— **Donațiune.** Dl Nicolae Mărza, proprietarul cinematografului din localitate, a dăruit 100 Lei pentru fondul elevilor bolnavi. Direcțiunea liceului de băieți îl aduce sincere mulțumiri.

— **Bunele trebuiesc anunțate,** ca să se cunoască evantul ce-l avem și prin urmare ce am putea exporta pentru îmbunătățirea monetei noastre.

— **Adunarea inginerilor români din Cluj** s'a constituit în comitet după cum urmează: Președinte: J. F. Negruțiu, casier: Alex. Ulescu și secretar: Andre Crăciun.

— **A fost descoperit** un periculos complot în Ardeal a unor funcționari unguri dela c. f. Până în prezent au fost arestați 25 funcționari. Complotul avea întinse ramificațiuni.

Unul din funcționarii arestați a declarat: „Nu voi mărturisi nimic, orice mi-ați face. Eu pot să mor, copiii și soția mea sunt bine asigurați“.

Cercetările continuă cu multă seriozitate, de altfel dl Romulus Voinescu, directorul general al poliției de siguranță din întreaga țară se află de câteva zile în Cluj.

— **Deia C. F. R.** Din cauza înmulțirii accidentelor pe calea ferată provenite în mare parte din neglijența generală a căilor ferate a încunostințat întreg personalul, că orice deraiere, ciocnire de trenuri etc., ce ar putea surveni pe viitor și dacă din constatările făcute s'ar găsi vinovați oricare din funcționari să fie trimiși înaintea curților marțiale, iar pentru pagubele, ce decurg din aceste accidente să fie făcuți răspunzători inculpații.

— **Mulțumită.** La colecta pentru procurarea de clopote la sf. noastră biserică au contribuit foarte mulți parohieni de acasă și cari petrec în București. Pe toți — fiind mulți — nu-i putem publica.

Nu poate însă, curatoratul, a trece cu vederea pe parohianul: Domnul Ionel Aldica cu stimabili-i soție Anișoara, căsătorii abea de 2 ani, cari trăesc în Cluj ca mare comerciant. Acești evlavioși fii ai bisericii noastre pe lângă alte daruri în preț de mai multe mii Lei, și la clopote au dăruit singuri aproape 1000 Lei. Dumnezeu sfântul să le răsplătească prin viață îndelungată și fericire. *Gregoriu Manoilă* preotul Tohanului-vechiu.

— **Producțiune teatrală în Diciosânmartin.** Aflăm cu bucurie că corpul didactic român al școlii primare de stat din Diciosânmartin cu concursul câtorva tineri de acolo va aranja o producțiune teatrală a 2-zi de Crăciun, cu care ocazie se va preda piesa teatrală: „Nepotul răsfățat“, comedie în 5 acte — de T. Păcășan.

Dorim primei producțiuni teatrale a corpului didactic român de acolo deplin succes.

NECROLOG.

Dr. Iacob Radu canonic, prelat papal, Nicolae Radu și soția Domnica Radu proprietar, Todorica și soțul Sever Sălăgeanu administrator dominal, Ioan Radu primarul comunei Rădești, preot Ioan Teușan profesor de religie și familia, Octavian Teușan, Valeria, Paraschiva, Valentina și soțul Petru Checicheș, Todorica, Marta și Cornelia Radu, văd. Sidonia Maior și ficele, Sidonia și văd. Alma Dr. Pop, Dr. Silviu Maior avocat, Eugenia Maior, Cornelia Maior și soțul Dr. Gavril Buzura, Dr. Romul Radu consilier la curtea de apel și familia, Ioan Maior consilier agricol și familia, Dr. Alexandra Fodor medic primar de județ, Dr. Victor Fodor prefect, Teodor Radu prezident de Tribunal, cuprinși de nemărginită durere atât în numele lor, cât și al numeroaselor rudeni, anunță, că mult iubitul lor frate, unchiu, cumnat și văr. *Demetriu Radu*, Episcop gr.-cat. de Oradea Mare, Conte Roman,

Asistent la Tronul Pontificiu, distins cu Paliu Arhiepiscopal, Doctor în Filozofie și sf. Teologie șcl. șcl. șcl., a adormit în Domnul, căzând victimă unui atentat în incinta Senatului din București la 8 Decembrie 1920 orele 14 și 50 minute în al 60-lea an al etății și al 25-lea a Episcopiei. După funerariile naționale oficiate în rotonda Ateneului Român din București, rămășițele pământești ale neuitatului decedat au fost transportate la Oradea-Mare și în mod provizoriu așezate în cavoul Bisericii catedrale.

In veci pomenirea lui!

Publicațiune.

Fostul Consiliu Dirigent Resortul Finanțelor — cu scopul de a ușura plățirea pensiunilor și competițiilor de ocrotire pentru invalizi grade inferioare precum văduve și orfani după grade inferioare — a hotărât cu decretul Nro 17250 din 1919 Secția V-a (Gazeta Oficială Nro 10), ca competițiile de ocrotire amintite mai sus să se ridice de către primăriile aparținătoare în mod sumar și la câte două luni dela percepțorate și să se plătească de către primării persoanelor în drept în prezența de martori.

Punctul 8 din ordinul de mai sus mai prevede, că nu este permis a se face rețineri din competițiile invalizilor, văduvelor și orfanilor.

În consecință Comandamentul face cunoscut că: În caz vreunui invalid, văduvă sau orfan i-se va face vre-o reținere din dreptul de pensie de către ori care autoritate și din orice motiv, sau în caz că suma mandatată de către biroul de pensie conform titlului nu se va plăti complet și în timp de 48 ore adică între 1-3 ale lunii la termenul hotărât prin suscitatul decret (adică la 1 ale celei de a 2 lună) atunci persoana în chestie păgubită fie ca invalid, văduvă sau orfan, este rugată să se adreseze Comandamentului Teritorial al Corpului VII Armată în Sibiu. Aceea rugăminte o facem și primăriilor, de a se îngriji, ca plățile să se facă în limitele fixate de decret.

În caz că tot mai sunt încă invalizi, văduve și orfani cari n'au înaintat încă biroului de pensie în Sibiu cererea pentru regularea drepturilor la pensie, (după modelul publicat în Gazeta Oficială Nro 8-920), sau cari deși au făcut cererea dar n'au primit încă certificatul de plată pensiei, atunci rugăm pe toți aceștia să binevoiască a înainta fără zăbavă biroului de pensie în Sibiu (Cazarma Mihai Viteazul) cererea sau reclamația.

Tot cu aceasta ocazie să mai face cunoscut, că la regularea drepturilor la pensie și ajutoare (mandatari de competiție de ocrotire) pentru invalizi, orfani și văduve din Ardeal și ținuturile alipite ale Ungariei, este competent numai Comandamentul Teritorial al Corpului VII Armată în Sibiu sau Comandamentul Teritorial al Corpului VI armată în Cluj, și anume fiocare pentru teritoriul său.

Primăriile sunt îndatorate să facă, să primească și să înainteze Comandamentului orice cerere sau reclamațiune din partea invalizilor, orfanilor și văduvelor în poziție scurtă, netimbrată și pentru care nu se va percepe nici o taxă.

Pentru acei ce voiesc să-și reclame prin grai neajunsul sau nevoia, Comandamentul îi primește cu brațele deschise și va face totul ce legea îngăduie pentru mulțumirea lor.

Comandamentul se găsește instalat în Sibiu în localul Comandamentului Corpului VII Armată. Zilele de primire pentru invalizi, orfani și văduve sunt ori când și la orice oră din zi și noapte.

Povățuim însă pe ori și care, să nu pornească pe drumuri, și să nu-și cheltuiască banii, ci să-și adreseze cererea scrisă sau verbal la autoritățile comunale, iar acestea să le trimită de urgență Comandamentului cu referințele sale.

• În tot cazul facem cunoscut atât invalizilor, orfanilor, văduvelor cât și autorităților comunale, ca singurul organ al statului însărcinat și îndreptățit de a regula drepturile la pensie a tuturor invalizilor, orfanilor și văduvelor de pe teritoriul Ardealului sunt Comandamentele VII din Sibiu și VI din Cluj, așa că orice cerere sau reclamațiune adresată altor autorități sau chiar Ministerului de Kăzboiu sunt trimise tot acestor Comandamente; deci este zădarnic și o pierdere de vreme la regularea drepturilor sau împlinirea unei reclamațiuni, ca să se adreseze în altă parte de cât nouă.

Comandamentul Teritorial al Corpului VII Armată
General (ss) VLADESCU.

Cuvântul

păr. canonic Iacob Popa, cu prilejul instalării noilor canonici, în Catedrala noastră.

*Inalt Preasfinția Voastră,
Venerat Capitul Mitropolitan!*

Răsunetul festivității săvârșite astăzi aici trece departe preste zidurile acestei sfinte Catedrale, și preste marginile orașelului nostru. Răsunetul ei se refrânge preste întreg cuprinsul sfintei Biserici române unite cu Roma, ba putem afirma, că solemnitatea de azi își are însemnătatea ei pentru întreg neamul românesc.

Și aceasta, nu pentru meritele și însemnătatea persoanelor instalate în scaunele vacante ale Prea Veneratului Capitul mitropolitan, ci pentru trecutul glorios și pentru menirea înaltă a acestei distinse și vrednice Corporațiuni, carea este Capitlul sau Presbiteriul Sf. Mitropolii de Alba-Iulia și Făgăraș.

La anul 1807, episcopul de fericită pomnire Ioan Bobb, a întemeiat acest Venerabil Capitul din 7 membri, cărora, la anu 1862 s'au adaus alți 3 membri de fundatiune regească, cu chemarea de a răspândi și a întări credința cea adevărată, de a susține disciplina bisericească și de a sta într'ajutor Mitropolitului în cărmuirea arhidiecezei.

Dela întemeierea sa și până astăzi, adică timp de 113 ani acest Venerabil Capitul a intrunit în sinul său tot ce a avut biserica noastră mai distins și mai de valoare ca zel apostolic, cucernicie, știință și virtute.

Timp de 113 ani membrii acestui Venerabil Capitul, bărbați distinși, parte pe terenul păstoririi sufletelor, parte pe terenul administrației bisericești ori ca profesori pe terenul educației tinerimii și al științelor, — au lucrat cu zel neînfrânt, — unii chiar și pe când erau cuprinși de slăbiciunile celor mai adânci bătrânețe, — cu minunată abnegațiune și jertfire de sine pentru binele sf. biserici și al popoului nostru, urmărind scopurile arătate de statutele capitulare.

Istoria acestui înalt așezământ bisericesc, când se va scrie, ne va arăta, cât de mult a contribuit Capitlul Mitropolitan din Blaj fie ca corporațiune, fie prin singuraticii săi membrii, nu numai la întărirea credinței și a moralei creștine, ci și la dezvoltarea culturii românești, la apărarea limbii și a ființei noastre românești.

Istoria nepărtinitoare va arăta deplin, că neamul românesc în lupta sa politică, cea atât de cumplită, pe carea a dus-o sub stăpânia ungurească, a avut în Capitlul Mitropolitan din Blaj, aici la îmbinarea Târnavelor, o strajă neadormită, o pavază, un stâlp puternic care nici odată nu s'a clătinat, nici odată nu s'a târguit, nici odată n'a dat înapoi, nici odată n'a putut fi biruit ori umilit, ci totdeauna a fost gata la orice luptă, la orice jertfă și prin urmare totdeauna a fost biruitor.

Istoria nepărtinitoare va arăta cât de multă parte are Capitlul Mitropolitan din Blaj la înfăptuirea întregirii neamului românesc, cât de mult a contribuit Capitlul Mitropolitan din Blaj la aceea, ca să avem aici un popor sănătos trupește și sufletește, un popor moral și bun creștin, un popor, care-și iubește limba, legea și obiceiurile sale, un popor destoinic și copt, care la plinirea vremii a știut să iasă în mână stăpânia și conducerea sorții sale.

Astfel Capitlul Mitropolitan din Blaj, întocmai cași biserica noastră românească, al cărei organ fruntaș a fost, — fără să se fi abătut dela menirea sa, de a lucra mântuirea sufletelor, s'a prefăcut în ceea ce era atât de fireac și de lipsă să se prefacă, s'a prefăcut în campionul glorios al culturii, al limbii și al ființei noastre românești.

Ca să ne restrângem la câteva nume, cele mai ilustre; în sinul Capitlului Mitropolitan din Blaj, aflăm pe genialul *Timoteu Cipariu*, părintele filologiei române și cel mai învățat român al timpului său; — pe *Ioan Micu Moldovan*, om cu minte mare, pe vremuri dascăl minunat — și sărac — al tinerimii, apoi timp de mai bine de jumătate de veac adevărat stâlp al acestei arhidieceze. Cu viață cumpătată, și istețime a adunat avere mare, din care a ajutat mulțime de tineri la ocoli iar la moarte a lăsat o zestre culturală și de binefacere bisericii noastre; — pe *Augustin Bunea*, vestit pentru sirguința și bunul rezultat, cu care cerceta trecutul bisericii noastre; — pe *Dr. Vasile Hossu*, carele cu mintea luminată și ageră, cu iscusiința și cu prezentarea sa cuceritoare a știut să facă atâta bine bisericii noastre, ridicându-se la treapta de episcop al Lugojului și mai pe urmă al Gherlei.

În șirul vrednicilor membri ai Capitlului Mitropolitan din Blaj datori suntem să mai amintim cu laudă pe accia, ale căror scaune se completează astăzi, anume: pe cucernicul și până la ceasul morții iubitorul de osteneală *Gavrilă Pop*, pe învățatul *Dr. Victor Smigelski* și pe Inalt Preasfinția Voastră, bărbatul plin de virtute și de înțelepciune, pe care dragostea și încrederea Veneratului Cler V'a ales și ridicat la treapta de arhipăstor al său, revărsând și prin aceasta cinste și strălucire asupra Ven. Capitul. În fața trecutului atât de glorios al Venerabilului Capitul Mitropolitan din Blaj și în fața unor antecesorii atât de mari, oare nu e îndreptățită nedumerirea, și sfiala noastră, a acelor, cari cu ziua de astăzi suntem chemați să ocupăm cele trei scaune vacante ale Veneratului Capitul?

Da, cuvine-se într'adevăr să ne punem întrebarea, că putea-vom oare să purtăm cu vrednicie și cu cinste sarcina, ce se așează cu ziua de astăzi pe șaibii noștri umeri?

Și ni-se impune întrebarea aceasta mai ales dacă ne dăm seama, că rolul politic și cultural, pe care la avut în trecut biserica noastră și Capitlul Mitropolitan, — a încetat, — că în situația cea nouă, în România întregită, situația bisericii noastre este cu totul alta, decât cea din trecut, care situație nouă datori suntem să ne nizuim a o cunoaște și a o cuceri, — că, pe urma desrobirii noastre politice și culturale, ni-se eliberează o mulțime de energii, pe cari fericiți vom fi, dacă le vom ști întrebuiința bine, — în sfârșit, dacă ne dăm seamă, că acest Venerat Capitul, care a știut să se adapteze cerințelor vremii în trecut, nu în contra, ci în spiritul statutelor sale, așa dator este să se acomodeze situației de astăzi, neconfundând anumite forme vechi cu însăși biserica, cu adevăratele ei interese și cu menirea ei înaltă și importantă în mijlocul neamului românesc, acum întregit.

Nu mai puțin îndreptățeste grija și nedumerirea noastră faptul, că avem a face cu o societate sbocită și bolnavă de pe urma războiului mondial, față de carea trebuie să lucrăm și să vorbim așa, încât să ne înțeleagă, pentru că numai astfel o vom putea câștiga și cuceri pentru împărăția cerurilor.

Constatănd astfel și recunoscând slăbiciunea și puținătatea puterilor și vredniciei noastre, în aceeaș vreme suntem deplin conștii de onoarea și încrederea, ce ni-se arată, prin constituirea noastră de membri ai Veneratului Capitul.

Atât în numele nostru al ocelor de nou intrăți în Capitul, cât și în numele Fraților canonici înaintați în grade mai înalte, exprimăm mulțămia și recunoștința noastră tuturor factorilor, cărora se datorește alegerea, denumirea și respective înaintarea noastră.

Pre Inalt Preasfinția Voastră Părinte Mitropolit Dumnezeu să Vă întărească și să Vă susțină întru lungime de zile. „drept îndreptând cuvântul adevărului Său“.

Să trăiască Maiestatea Sa Gloriosul nostru Rege Ferdinand I. și întregă Casa Domnitoare! Să trăiască Inaltul guvern român!

Mulțumim Veneraților Fraților mai vechi ai Veneratului Capitul, cari cu voturile lor ne-au dorit între ei și postindu-le viață îndelungată și fericită, îi rugăm să ne primească cu dragoste și cu încredere și în viitor.

Dumnezeu, carele „totdeauna cele nepuțințioase le tămăduiește și cele lipsite le plinește“, nu va întârzia să-și verse darul și binecuvântarea sa preste toți, ca astfel solemnitatea de astăzi, prin care Veneratul Capitul Mitropolitan se completează după o vacanță destul de îndelungată alor trei scaune ale sale și cu al 51-lea membri dela existența sa, solemnitatea aceasta, zic, să însemne inaugurarea unei activități rodnice și binecuvântate servind spre înflorirea sfintei noastre biserici și spre mărirea lui Dumnezeu Amin.

Obiceiuri de Crăciun

în Poraguay (America sud.)

de *Iolanda Vicu*.

Și eu am umblat peste mări și țări. Mii de plante acățătoare mi-au împiedecat piciorul prin păduri străvechi; am ascuitat țipetele stulurilor de papagali sălbatici; viforul mugind s'a jucat, ca și cu o minge, cu părul meu pe Oceanul turbat, dar nici unele din aceste n'au mișcat așa adânc sufletul meu, ca schimbările cerului instelat.

Am plecat în cale lungă de pe semiglobul nordic al pământului, ca să ne aflăm locuință undeva pe semiglobul sudic. Am văzut cerul pururea în altă formațiune, ca un nor puternic. O zi-două nu însemnează, dar când vesmintele calde de pe noi încep a ne dogori — căci plecasem pe la sfârșitul iernii — și când postavul albastru civil al marinarilor se schimbă în vesminte de pânză albă, ca neaua, pe încet se schimbă înfățișarea lumilor de stele.

Chiar dela început am căutat „Carni“ care mi-a ocupat fantazia în copilărie, și dintr'o scară într'alta cu duișile vedeam, cum ruda lui se pleacă tot mai jos spre mare, până când, aproape de equator, nori indiviuoși mi-l ascund; apoi se însemnează și eu privesc cu înduișie cum cele două stele s'au plecat în colo, spre patria mea, în marginea orizontului. În partea de dincolo a cerului par'că le rade în față rivalul lor popular „Crucea de miazăzi“. Acum ea domnește lumea stelară. Aceasta este dară ceea ce de atâtea ori mi-au prezentat romanele lui Verne, mai târziu scrierile lui Flamariou! Mulțimea de călători din corabie ies pe bord, ca s'o admire. Da, îi frumoasă! Ca un vecinic misionar zice expatriaților: „Intr'acest semn vei învinge!“ Ca o cruce de abanos dintr'o cutie de catifea neagră, așa lucește pe cerul instelat, cam ar avea 4 diamante din cele 4 capote. Și precum măiestrul tot intruna-și împodobește opera clasică, așa-i înțepenită pieziș de ruda cea lungă ruda-i scurtă constătoare din 2 stele lucitoare ca'n povești. Eu regret stelele dispărute, ce le-am cunoscut de mult și-mi este oarecum năcaz de cele străine, ce acum mi-se arată. Încă o sară două equatoriale minunate, ca de rămas bun dela noi, apoi figurile de stele de miazănoapte se cufundă în Ocean și întreg trecutul meu și viața-mi de până-acum le însoțește.

Este un an nebun acesta! Omul, care se încumetă la astfel de schimbări de lumi, este nedumerit, când în timpul, cât țin fazele unei

luni, trăește toate vremurile tuturor anutimpurilor plecând din iarnă în vara razelor de soare tropicale. În mijlocul Americii de sud ne întimpină nenumărate insule de ale râului Paraguay învăscute în verde dogorît, iar pe insulele bogate din jurul orașului Assuncion se arată mii de portocale aurii, lămâi sălbatice mari cât capul unui copil, tufe de banani, grele de roadă. Razele de soare se răsfață pe cerul pururea albastru; eu, ca orbită de atâta strălucire dibuesc pe stradele ce respiră năduf. Precupețule indigene vin pe catări încărcăți de amândouă laturile; acolo se îmbracă a lenea, și dau jos de pe umeri acel unic văl alb, ce le acoperia fusta și cămașa bine decoltată. Cu ochii închiși a gale se alintă pe dosul cătărului răbduriu. Și așa se întâmplă toate pe partea de dincolo a pământului în luna lui Decembrie sub cele mai intensive raze de soare.

A trecut dară o iarnă din vieața noastră. Și cum se apropie „sărbătoarea iubirii”, așa dorim să ieșim din lumina cea pururea lingușitoare în luna lui Decembrie. — Aici nu așteaptă Crăciunul cu atâta nerăbdare. Fantazia copilului de aici n'o preocupă darnicul „Moș-Crăciun”, care sosește în sanie cu zurgălăi. Palmii aceștia subțirei cu ramurile lor extinse pentru cort nu s'au prăsit pentru luminări de Crăciun. Și totuși acolo am văzut în viață-mi arborelul cel mai potrivit pentru „pom de Crăciun”. — Pe trunchiul arborelui drept, ca lumina, și înalt cât casa, sunt așezate, ca raze crengile împodobite bogat cu frunze moi de forma acului. Cel mai superb brad de munte dela noi este parodic în asemănare cu acest arbore. Și, ca să satisfac curiositățile cetitorilor, cari se ocupă și cu grădinaritul, spun numele acestui arbore: este exemplarul cel mai perfect de „Aracauria excelsa”. Am căutat un arborel mic de felul acesta, ca să-l fac pom de Crăciun; în sfârșit am aflat unul de un metru la un grădinar. L-am plătit scump. Aici nu-i obiceiul a pune „pom de Crăciun”, cum nu-i nici între Români.

A sosit seara sfântă! În odaie este căldură de nesuferit, pe când afară o adiere lină tot mai stâmpără ferbințeala de 40°. Am eșit sub cerul liber. Nu s'a văzut o boltă cerească mai măreață, nici cu stele așa lucitoare. Infocatul Sirius, parcă ar străluci pe un pom gigantic al naturii; pe o ramură palidul Orion, iar în vârful pomului ideal strălucește blând Crucea de miază zi. Se coboară asupra noastră tonul sărbătoresc, ce împreună sufletele și plecăm de acasă, să vedem, cum sărbătorește poporațiunea din oraș. — Aici lipsește acum mulțimea de cumpărători întârziți, cari mișună în zori. Ușile de fier primitive ale prăvăliilor sunt incuiate. În jurul caselor mai de frunte se aud clapene de piano; alta nimic.

În suburbii bate la ochi o macelărie deschisă. Intrarea acesteia în formă de poartă triumfală este împodobită cu furturi de hârtie colorată; peste cărnurile antritoare este tras întins cruciș-curmeziș un lanț prost tot de hârtie colorată, zalele lipite cu ciris de făină. Localul este întunecos, câteva luminări picură pete albe pe bucățile de carne. Stăpânul e paraguian indigen. Poezia ajunului de Crăciun i-a cuprins deja sufletul. Mândru cu o față răzătoare stă între ciucurii de hârtie. Din capetul stradei întunecoase ne invită o lumină mare. Trece o punte aruncată peste o vâlcea și ajungem la un gard viu. Batem în palme — asta-i semnul, că dorim să intrăm — și auzim de dincolo de gard: „passa adelante!” (treci înainte). Cu aste ocazii este binevenit și străinul sălbatic, căci mai tot a 2-a, a 3-a casă chiamă pe trecători cu iluminăție mare și cu cântece. Intrând pe ușa grădinei abia putem străbate printre tufele și arborii crescuți sălbatici, în nerânduială. Și aici suntem la casa

unui indigen. De pe pridvorul casei cu coperiș lat și simplu atârnă șiruri dese de lampioane chinezești și luminează bizar făcând să se vadă, cum cresc cu îmbelșugare unul lângă altul oleandru alb, iasminul albastru și iacintul de India, mare cât pumnul. Ușa este deschisă. Mă pătrunde ceea ce văd: într'un unghiu al odăii plafonul este străformat în boltitură concavă, obdusă cu o țesătură albastră deschisă, plină de stelute de argint și de aur și învrăstată cu colie. Jos podeala este coperită cu glij mari ierboase tăiate patrat. Pe aceasta este simbolizată scena cea mai măreață, care a sguđuit lumea: Nașterea lui Hristos. Impresia generală este mișcătoare, amănuntele sunt artificiale, totuși te pătrunde aceea simplitate dumnezeiască, care le-a compus. O păpușă franțozască cam sburdată, cu hăinuța de mătăsă decoltată, inchipuește pe Preasfânta Fecioară. În mână-i întinsă ține o păpușică îmbrăcată în veșminte de matroz, ca dar micului Isus. Trei figuri îmbrăcate în veșminte deosebite cred, că inchipuesc pe Magii dela Răsărit, iar o figură de gumă inchipuind un general cu musteți ascuțite, se pare că vrea să fie S. Iosif. Figura cea mai mare și mai naturală între ele este asinul cioplit din lemn, cum dă din cap nepăsător lângă ieslea-i dintr-o cutie de țigări. În jurul lui un bazar întreg de jucării felurite, începând dela moimă cu motor până la soldat. Aceste însă nu sunt daruri destinate pentru bucuria copiilor, ci sunt jertfă adusă numai pentru micul Isus. Și încă jertfă destul de mare, pentru că lucrurile din Europa aici sunt scumpe ca leacurile din farmacie. Intreagă partea de jos a șetrii este încărcată de lămpi rotunde, de candele, de luminări groase, ca în biserică. Ca impresia să fie deplină stăpâna cășii trage sfoara figurilor automate. Atunci moimă-șofeur își pornește motorul, care cu săruncinături mari se încurecă adese prin iarba vioaie, dă peste rața de tinichea, care tropăie migăloasă ca prin noroiu; sperie locuitorii vii dintre ierburile proaspete, astfel și micile vietăți fug îngrozite de minunățiile sălbatice.

Un Vifleim este tot lucrul, dar noi lăudăm din greu. Stăpâna, înduioșată până la lacrimi, ne conduce la scaunele de Viena, așezate semicerc în jurul șetrii, să ședem ca privitori. Apoi a tempo aduce tea aromatică a Americii de sud: *yerba mate* fierbinte, aburind din coji de mici bostănei curățite. Întăietatea-i a bărbaților. Ca să nu-mi pună cu deasila în gură bombilla (țava de argint), cu care sug pe rând, mă prefac, că am durere de stomac; dar, ca leac în contra acesteia a trebuit să beau un pahar plin de *cana*, beutură aromată gătită din zahăr de trestie. Deodată se face liniște. O apariție nouă se ivește în ușă: o femeie în văl negru, cu față delicată, intră pe ușă pipăind; un băiețan drăgălaș cu ochi negri ca noaptea, o conduce. E fiu-so. Femeia este oarbă; n'a văzut, sărmana, niciodată. Ochii-i sunt închiși. Cel mult bănuiește cum este lumina. De gâtul băiatului atârnă o gitară. Sunt cântăreți ambulanzii. Cât ce se așază, copilul lovește coardele și îndată începe să se audă și vocea femeii. Numai acela poate cânta așa, care nu cunoaște întunerecul, căci n'a văzut soarele și lumina cea multă i-s'a adunat în suflet. Așteptam un cântec sfânt, când iată o melodie sglobie se pornește cordial, ca în glumă, sau alta, la care cei prezenți bat tactul voioși:

Băiatul îi terțează din gitară urmând cântarea ca paserea, care a rămas departe de soție.

Pe încetul se umple odaia de străini. Oamenii, cari nu s'au mai văzut își strâng mâinile cu prietinie; pălăria cântărețului se umple de bani, căci pe fețe se cetește buna-voire și armonie. Toți șueră după melodie și veseli își fac semne. În celalalt unghiu al cășii începe

papagalul a vorbi șipând în limba lui, vchiește clănțănitura jucăreilor puse'n mișcare, dar peste toate se aude răsunând sopranul clasic al femeii, — Este și ceva comic în întreg lucrul, ... doară așa putea și râde! Ei, dar din melodia infocată și săltăreață, în sgomotul sălbatic, eu simt cum consună palpitările inimilor celor născuți în continente străine și într'un acord sublim aud expresia sentimentului omenesc adevărat creator: *iubirea!*

LER.

Unul dintre cuvintele străvechi în limba noastră este *Ler*. Acesta ne întimpină în locuțiuni populare și în cele mai vechi creațiuni ale geniului popular în povești și în tradiționalele colinde. Pretutindeni însă îl aflăm ca o noțiune nu destul de clară, ba chiar neînțeleasă. Mulți scriitori de ai noștri au încercat să lămurească înțelesul acestui cuvânt. Cea mai reușită elucubrare și explicarea cea mai verosimilă până acum ni-se pare cea a fericitului prof. Aron Densușan, în Revista crit. El deduce pe *Ler* din *Liber* (*Liber Pater* = *Bacchus*), care a fost și zeul soarelui, așa: *Liber*, *Leber*, *Le-ve-r*, *Ler*, zeul soarelui.

În cele următoare voi încerca și eu a contribui la clarificarea înțelesului acestui nume.

Etimologiceste se poate aduce în legătură cu *Lar*, pl. *Lares* al Latinilor, spirite, genii apărători ai familiilor și ai caselor, sufletele bune și curate ale moșilor și strămoșilor, de aceea le ziceau: „*Lar pater*”. *Lar* și *Ler*, de aceeași trupină, se pot aduce în legătură și cu bretonicul: *Lear*, (oct. *Lir*), care a fost un rege mitic al Bretonilor, eroul tragediei lui Shakespeare intitulată: *King Lear* = regele *Lir*. Astfel avem: *Lear* (*Lir*) în înțelesul de rege, domn, împărat.

La aceste s'ar mai putea adăuga și taptul, că *ljer* în v. slav. înseamnă *crin*. Oare floarea *daibă* a crinului să nu se fi amestecat alături de „*florile mărunții*”, „*florile dalbe*”?

Tot în înțelesul de Domn, Stăpân, aflăm numele *Ler* și în sfera limbii românești. De fapt: în graiul poporului vine împreună cu predicatul: împărat, așa: *Ler-impărat* (cfr. „*Lar pater*” al Romanilor), d. e. în zicerea: „ce se ține așa măreață, doar nu-i fata lui *Ler-impărat!*”) Eu cred, că atributul: împărat anex, ca un cuvânt gemă, explică pe cel de întâia, pe *Ler*. Așa bună oară avem „*Por-impărat*”, unde amândouă cuvintele au același înțeles, unul explică pe celalalt, adică al 2-lea ca înțeles, pe 1-ul, ca neînțeles. De aceste cuvinte — cari se explică unul pe altul — au și alte popoare vechi, ca d. e. Evreii: *Simon* — *Petru*; Grecii: *Leuko-Petra* iar noi: *Gura-Sada* și *Sada-Gura*, cari ambele înscamnă aceeași; adică: gură (*sada*, slav. = gură). Credem, că precum aceste cuvinte gemene: *Por-impărat*, *Leuka-Petra* și *Sada-Gura*, se explică unul pe altul, tot asemenea și *Ler-impărat*. În poveștile românești *făt-frumos (soarele)* pește pe fata lui *Ler-impărat*. În aceleși *Ler* este numele unui împărat, ursit să fie prefăcut în rouă. Așa vedem, că în cuvintele îngemănate *Ler-impărat* din locuțiunea populară și din povești cuvântul *Ler* pretutindeni este explicat cu: împărat.

Să cercetăm în colinde.

Însăși colindele sunt *reminiscențe*, unele chiar *rămășițe*, de ale imnurilor *vedice* în onoarea soarelui, care prin 23 Dec. se întoarce iarăși către noi, cum spune însuși numele *colindă*, din *Kalendae* = întoarcerea soarelui, de aici și *refrenul* lor *Ler*, *Leru-mi*, *Doamne*,

1) În Agrișteu, Târn. m.

exprimă pe Domnul soarelui, însuși soarele, ca domn și zeu. In gemănarea Ler-Doamne-Ler, verba românească explică pe cea străveche: Ler = domn, împărat.

In unele colinde *invocația* Ler este adresată soarelui „Ler, luceafăr galbin“ și așa e însuși soarele. Astfel într-o colindă din Tilișca *) găsim invocația:

„A — ler — luceafăr galbin,
Ho Leru — le-o, sfânt Doamne Le-o,
Ce te învăț și ce te întorci,
Ca 'n chipul lui Dumnezeu?“ șcl.

Colindătorii caută și află pe Domnul.

Rezumând cele expuse putem încheia cu constatarea, că numele *Ler* etimologic este identic cu lat. *lar*, breton *lear*, lir. Se poate deduce și din Liber, Le[-ve]-r, onorat și ca zeu al soarelui; iar după însemnare putem susține cu certitudine deplină, că însemnă: *împărat, domn, însuși soarele*, în a cărui onoare se cântau imnurile yedice, ale căror urmași sunt colindele noastre cu: Leru-mi, Leru-Doamne!

Profesor Al. Viciu.

In luptă cu durerea.

Iar fi plăcut părintelui Ambrosie, ca preoteasa lui să-l prindă brusc de umăr, să-l scuture, să-l fixeze aspru — drept în fundul ochilor și să-i zică: Tu l'ai omorât!... tu... singur!!.

Atunci ar fi putut izbucni în un plâns amar, s'ar fi răcorit odată de focul ce-l ardea, și ar fi știut de ce să se fină.

Dar' nu era așa

Preoteasa era îmbrobodită tot înainte, ochii ei pururea umezi de lacrimi priveau tot în pământ. Dela moartea lui Pavel nu și-i a ridicat spre părintele Ambrosie niciodată. Asculta ce i-se spunea și făcea toate fără multă vorbă.

De când s'a dus Pavel pe cea lume, toată casa părintelui era ca o criptă, — tăcută, rece și jalnică. Nu se auzea sub streșina casei preoțești decât câte-un oftat rătăcit și scăpat fără voie când de preotul când de preoteasă, și câte o rugăciune sfoasă și caldă.

Istoria ce spun e scurtă — dar' s'gduitor de jalnică:

Părintele Ambrosie era un om bun și mare rugător de Dumnezeu — dar' sever. »Dătoria înainte de toate« spunea el.

Avea un fecior — pe Pavel — pe care l'a crescut în ideile lui, i-a format sufletul așa cum a voit el, de când era mic l'a pregătit pentru cariera preoțească și era fericit și mândru de opera sa.

Și Pavel venise dela Seminar — din anul prim — pe vacanța Crăciunului.

Era frig.

Pe Crăciun trebuia făcuți colaci pentru colindători, dar n'aveau măcinat.

Părintele cu un băiețandru ce-l avea de servitor umplea de moară, — când răsare Pavel ce venea din preumblare.

— Tu la preumblare, și eu mă chinuosc cu umplutul la moară, — mi-ai mai putea ajuta și tu — că's bătrân de aici încolo și mi cade greu să fac... ba aici nu mi șede bine să mai fac unele lucruri.

La moară sunt tot felul de oameni, ... se vorbesc multe acolo, ... mi-e așa de greu să merg la moară, ai mai putea merge și tu!

Pavel, — copil ascultător — a plecat ochii sfios și a răspuns așezat: — Mă duc tată!

— Și s'a dus. Dar a trebuit să stee toată noaptea în moară, — că era mult măcină și s'a fost scoborit pe vâile munților un puiu de frig de crepau lemnele.

*) A se vedea colecția mea de Colinde din Ardeal. București 1914 pag. 34.

Pavel era plâpând și nededit cu greu... Dimineața a căpătat rând, a măcinat, și-a pus cu slugulița — așa cu grea — sacii pe car și a pornit spre casă.

... Și Pavel n'a mai mers la moară în veci, o aprindere de plămâni acută i-a curmat firul vieții.

N'a fost doftor pe lume să-i poată ajuta.

Și de atunci a trecut 20 de ani. — Părintele Ambrosie e alb de tot. De douăzeci de ani, tot așteaptă se deschidă vre-odată preoteasa vorba despre moartea lui Pavel; — dar' preoteasa — pleacă ochii... se îmbrobode înainte, lucră și tace.

Ea a auzit când soțul ei a zis lui Pavel: »Ai mai putea merge și tu« dar nici o vorbă de imputare în douăzeci de ani...

A trecut mult. Părintele Ambrosie e de 60 de ani. E un păstor sufletesc... un părinte iubit de turma cuvântătoare și binecuvântat.

In oficiul său e tot așa de punctuos, tot așa de sfânt — ba încă mai rugător de Dumnezeu, ca în tinerețele sale.

Un singur lucru nu-l poate îndeplini, cum ar dori dânsul și oamenii: înmormântările, și mai ales predicile dela înmormântări.

Incepe părintele bine și doios... și-apoi se înecă și nu mai poate spune... e mai puternică durerea. Și plâng și oamenii toți, bărbați și femei plâng mai amar decât la orice predică jalnică.

Părintele Ambrosie plânge după Pavel... iar credincioșii plâng de mila părintelui.

O singură ființă e tare în luptă cu durerea, — mama lui Pavel — preoteasă cu inima rănită. Ea suferă, ea nu face nici o imputare părintelui, ea pleacă ochii, se îmbrobode înainte și tace.

Dar' în o dimineață de iarnă preoteasa nu se mai poate scula, să simte rău.

Părintele Ambrosie umblă încoace și încolo — ca pierdut.

Ce să se facă?! La aceasta nici gândi nu se putea, ca să rămână și fără preoteasă.

Când a văzut-o așa cum era palidă, în patul de boală... fără broboadă pe cap, cu ochii deschiși, cari acum întâiașdată dela moartea scumpului Pavel s'au odihnit liniștiți asupra lui, a început să plângă... cădeau lacrimi calde pe barba lui albă... și preoteasa îl privea mereu.

— Dragă! Tu ești greu bolnavă. Privești la mine muștrător, așa-i că privești muștrător?! N'ai tu să-mi impuți ceva de mă privești așa?! Ce zici tu de moartea lui Pavel? Așa-i că Pavel nu mură, dacă eu nu-l trimeteam la moară?

Preoteasa zimbește trist, se cutremură și în strămurul morții răspunde:

— Da, așa-i, nu mură Pavel dacă eu te-aș fi oprit să-l trimeți la moară. — Eu am fost de vină. Te puteam opri, o vorbă numai... și n'am zis-o și era datorința mea să o zic, că era Pavel mai mult al meu, ca al tău, că eu l'am purtat sub inima mea... eu eram mama lui. N'am zis vorba ce trebuia să o zic... »Stăi! lasă băiatul — că-i tinăr și plâpând... și-i frig... și de aceea sunt eu în luptă cu durerea mea de douăzeci de ani...

Azi mă răpune această durere — mă învinge... e mai puternică ca mine... merg la Pavel.

— Suflete curate! a strigat părintele. Cum ai putut tu purta în suflet și la gând convingerea, că tu și nu eu — ești cauza morții lui Pavel?! A fost o rătăcire, o greșală enormă; eu, numai eu... eram vinovatul.

Dar' părintele n'avea cui vorbi preoteasa era la Pavel.

Și s'au stâns două vieți cu amar în luptă cu durerea; căci nu mult o mai dus'o nici părintele.

Fără Pavel s'a mai putut, dar fără preoteasa?... nu se mai putea. George Simu.

Amintiri din pribegie.

31 Dec. st. v. 1917. Suntem în satul Gruzskoe, pe moldovânește Horoțaija, în gubernia Chersonului din Rusia. Satul e un sat mare locuit de Români, cari se numesc cu fală „Moldoveni“. Am venit aici vre-o trei sute de refugiați români ardeleni, aduși aici și îngrijiți de Statul român. E ajunul anului nou! Altă-dată când eram acasă așteptam cu drag anul nou, în care puneam unul fiecare nădejdi nouă și un spor la muncă. Azi ne petrecem viața în țări streine, făr' de-a putea răzbate pân' la noi vre-o veste din Ardealul, care geme sub biciul străinului făr' de milă... Seara aceasta o petrecem în odăița noastră, în care arde candela lângă icoana Prea Curatei Vergure Maria. Lumina licăritoare iluminează chipul Fecioarei și privindu-o buzele mele încep a rosti o caldă rugăciune pentru copila mea, care doarme alături în pat, pentru soție, pentru tot ce am mai scump în lumea asta și rog pe bunul Dumnezeu să vie și ziua când ne vom întoarce la vetrele noastre... Ceasul bate era 12 și lângă măscioara moldovânească (de 50 cm. de înaltă), eu, soția mea și vărul meu, ciocnim cu câte un „stachan“ (păhar) de ceaiu, flert la foc cu pae, urându-ne unul altuia: an nou fericit!...

1 Ian. 1918. An nou! Cu respirația abia palpitând, așteptăm să ne aduci bucurie și veselie. Nu știm tu vei fi oare solul păcii, sau doar aduci cu tine fuzia războiului înfricoș t, ce bântue de un timp atât de îndelungat. Evenimente mari se vor petrece, poate să va deslănțui o nouă furtună, căci norii sunt plumburii și așteaptă să se descarce. Anul ce a plecat azi noapte a fost un an de nenorociri și învălmășeli, în cari aici în Rusia guvernele și bărbații politici s'au strecurat ca nește păpuși și azi nu mai e ordine și lege în aceasta țară. Unii vreau una, alții alta, și fie-care face ceace vrea și cum îl taie capul. Azi e „peregim“ (armistițiu) pe frontul rus și român. Poate, că acest armistițiu va fi ramura de maslin a păcii, care va urma încurând. Că va fi pace, sau războiu, nu o știm. Nădejdea noastră a celor pribegi e bunul Dumnezeu, Căruia ne rugăm să ne deie sănătate și putere sufletească, pentru a putea petrece cu resignare deplină zilele pribegiei, ca să putem revedea oarecând cu bucurie căminurile noastre. An nou! adă-ne bucurie și mult dorita pace într-o Românie-mare.

Azi aici în Gruzskoe e obiceiul, ca des de dimineață să umble copiii și oamenii la gratulat. Când intră în casă, aruncă cu sămânță (grâu, orz, săcară, mălaiu și hirișcă) în căseni și cântă pe rusește următoarele cuvinte: „In câmp, pe câmp singur Dumnezeu umblă și Maica Precistă pe Domnul îl roagă: o Doamne, fă să rodească săcara, grâul și toate bucatele. Samăn, vântur și iar samăn, cu anul nou vă binecuvântăm“. Sămânța o imprăstie peste căseni, poftind gazdei o recoltă bună în acest an. Copiilor le dă gazda covrigi și copeici, iar oamenilor mari colaci. Seara bărbații și femeile merg cu colaci la moașe „babă“, iar baba îi ospătează cu mâncări și beuturi.

Azi am fost invitați la prânz la gazda mea Nicolae Hârjeu. Sunt interesante obiceiurile bătrânești pe cari acești Români le-au păstrat eu sfîntenie și aici în pustiile Rusiei. Descriu deci aici aceste obiceiuri: Unul dintre căseni care a fost la biserică aduce anaforă pentru toți. Bătrânul casei aprinde candela, care nu lipsește din nici o casă. El rostește „Tatăl nostru“, se înțelege că în rusește, după aceea într-o ulcică pune jar și tămâie și încunjură masa tămâiând. După-ce își zice unul altuia cu mâna pe piept: „Dumnezeu să mă

„Te” iar al doilea răspunde: „Să te ierte Dumnezdu”, să aşază toţi la masă. Bătrânul casei toarnă rachiu în pahare. Cel care ia paharul dacă e mai tânăr sărută mâna bătrânului, iar dacă e de aceeaşi etate, sau mai bătrân, atunci se sărută. Tot aşa şi femeile sărută mâna bătrânului, care le îmbie cu rachiu. „Inchină în cruce” când unul inchină cu rachiu soţiei celui care stă lângă el, iar acesta inchină soţiei celui dinăi. Câtă blândeţe şi bunătate de inimă am văzut în poftirile de bine a acestor Moldoveni: „Să chim sănătoşi cu toţii”, „Să fie la voia Nyitale”, „Pe cel ce ne gândeşte rău să-l întoară Dumnezdu cu bine”, „Să avem parte de bucate”, etc. E atâta cinste şi respect între rudeni şi mai ales faţă de bătrâni. Când bei chiar şi apă în decursul mesii Ńi zie „Inchină sănătos”. Rudeniile, cari au fost invitate la prânz, au adus câte doi colaci, pe cari li predă gazdei sărutându-i şi zicând: „Poftim nyitale chită şi sare”. Acesta li primeşte sărutându-i. E un obicei, care arată dragostea ce o au rudeniile unui faţă de celalalt. Mâncările cari le servesc la masă sunt: borş cu carne de porc, găluşte cu păsat, carne şi cârnaţ fript cu cartofi, „chitoroage” (răci) de peşte, peşte fript şi poame numite „zvar”, apoi plăcinte cu brânză, „pirohane” un fel de plăcinte în forma unei cărămizi pe cari noi internişti din Blaj le numeam „jugăre”, şi neşte plăcinte numite „invărtite” (colaci pe sul). Precum vedem e o masă bogată. În decursul mesii glumele curg mereu, dar glume sănătoase şi oneste. După sfârşitul mesii, toţi în semn de mulţumită li sărută mâna celui bătrân, iar cu „chazainui” (stăpânul) se sărută bărbaţii, iar cu „chazaina” (soţia lui) se sărută femeile. Cât Ńin sărbătorile dela Crăciun pân' la Bobotează se cercetează rudeniile, fie-care chemându-şi neamurile. În casă cât Ńine petrecerea nu fumează, fiindcă zie ei „azi avem în casă praznic”. Şi Ńin cu sfinte la aceste obiceiuri. Aici departe de leagănul Românismului pe pustiurile Chersonului şi până în Crimeia pe unde sunt presărate aceste sate de „Moldoveni” vei găsi aceste „obiceiuri bătrâneşti”. În sufletele lor arde şi azi focul sfânt a dragostii de neam, făcând asemenea Romanilor, cari când plecau în alte Ńări duceau cu ei din focul sfânt a Romei şi grijau ca acest foc nici-când să nu să stingă. În sufletele lor arde focul dragostii de neam şi cum acest foc nu s'a stins în decursul veacurilor, credem, că nu să va stinga cu atât mai mult de aici înainte!... Ce apostolic măreaţă şi sublimă ar putea săvârşi între aceşti moldoveni un preot şi un învăţător român, în locul preotului bulgar şi a învăţătoarelor rusoaice, pe cari le au acum şi cari nu Ńtiu o vorbă moldovănească. Vecina noastră, bătrâna Anuşca lui Timofte Gavrilă, zis şi Tânăsus, îmi spune, că înainte de asta cu vre-o 50 de ani, era aici în sat un preot moldovean cu numele Simion, care într'o Duminecă slujea ruseşte, în ceaială moldoveneşte. Pe ea acela o cununat-o. Tatăl bătrânei Anuşca nu „rozbiria” (înţelegea) limba rusă. Pe acelea vremuri copii colindau moldovăneşte. Veacul a vecuit, bătrânii s'au dus şi cu ei s'au dus în groapă şi cântecele şi colindele moldoveneşti!... Focul iubirii de neam azi la ei pălpăe ca sub o cenuşe si ei aşteptă glasul de Arhanghel a uzui om, care spulberând în vânt cenuşa, să le aprindă flacăra credinţii şi a iubirii faţă de neamul românesc, care să întinde din Crimeia pân' la Tisa şi din Maramurăş până în munţii Pindului!

An nou! Noi refugiaţii ardeleni cari azi suntem rătăcitori prin pustiurile Rusiei, te rugăm, ca o răsplată a suferinţelor de veacuri a poporului român, să ne aduci tu ca dar o: *Românie mare.*

Preotul Valeriu Crişan.

Cătră Directorii şcolilor secundare.

Societatea „Tinerimea Română” chiamă şi anul acesta la întrecere pe tineretul dela şcolile Patriei. Prima metoda aceasta aplicată timp de 40 ani, „Tinerimea Română” a provocat şi susţinut în tineretul şcolar emulaţiunea pe teren fizic şi sufletesc. Părtaşii la concursurile noastre au dobândit încrederea în puterea lor de gândire, s'au lămurit asupra calităţii sentimentelor lor naţionale, s'au înfrăţit în lupta de întrecere, cunoşcându-se mai bine între dânsii, au controlat soliditatea cunoştinţelor lor ştiinţifice, şi într'un comun palpit sufletesc şi-au înălţat gândirea până la cele mai înalte aspiraţiuni de fericirea neamului, pentru unitatea căruia mai apoi au luptat, s'au sacrificat şi au izbutit.

Dela toate şcolile supraprimare din întreg pământul românesc 1, 2 şi 3 lunie şcolari la întrecerile noastre. Anul acesta lucrările se vor da numai din limba românească rămânând, ca în anii viitori să se dea din religia şi din istoria Ńării şi tot astfel în fiecare an succesiv din aceste trei materii, care în chip oarecum simbolic, reprezintă credinţa şi puterea naţiunii noastre.

Va fi o lucrare scrisă din limba românească de puterea şi greutatea cunoştinţelor dobândite în acest an de elevii din fiecare clasă şi regiune.

Dorind, ca fiecare şcoală să fie reprezentată, suntem nevoiţi a limita numărul concurenţilor astfel: liceu seminar şi şcoli secundare de fete gr. II câte 3 elevi; gimnazii (şcoli cu 4 clase) câte 4 elevi; şcoli normale câte 6 elevi; externate secundare de fete gr. I, şcoli profesionale şi comerciale câte 5 elevi. Ar fi de dorit, ca elevii desemnaţi a veni la concurs să se facă în urma unui concurs local.

Spre a se atrage deosebita atenţiune a tuturor celor chemaţi să se ocupe cu educaţia fizică a şcolariilor vom Ńine anul acesta prima „Olipiadă şcolară”.

A propovădui regenerarea fizică şi morală a poporului nostru, în timpul de faţă, este cea mai de căpetenie datorie a tuturor oamenilor de bine.

În acelaşi timp anul acesta vom Ńine un concurs între corurile şcolare.

Toate şcolile din acel oraş, debăeţi şi de fete, vor întocmi un singur cor cu elemente alese dela acele şcoli. Vor delega pe unul să conducă corul şi vor alege trei piese corale, de preferinţă din muzica poporană locală, cu care să se prezinte.

Cu şase-sapte săptămâni înainte de 1 Iunie. se va trimite din corurile încise la concurs, un cor care va fi piesa hotărâtoare a concursului.

Serbările ce vor avea loc cu ocazia concursurilor din anul acesta se vor da în parcul „Carol”, unde pe lângă Carele alegorice va fi şi o expoziţie a „ucrărilor” făcute de şcolari în timpul anului. Printre lucrări pot fi şi serbări Din celea mai de seamă lucrări se va face un Muzeu şcolar în noul local al societăţii.

Concursul va începe în ziua de 1 Iunie, iar distribuţia premiilor se va face în ziua de 3 Iunie.

Elevii concurenţi şi însoţitorii (adică profesorul însoţitor) vor avea gratuit drumul, casa şi masa.

Participarea D-Voastră vă rog a ne comunica din timp, spre a putea să luăm măsurile necesare.

Orice desluşit şi amănunte se pot lua dela Preşedintele Societăţii dl Nae Dumitrescu, director în Ministerul de Instrucţiune.

Programul detaliat al acestui concurs se va comunica la timp.

N. S. Dumitrescu,
preşedinte.

N. Zlotescu,
secretar.

Se vinde:

Viţă de vie altuită cl. I. Lei . . . 3'—
" " " " cl. II. " . . . 1'50

(68) 2—3.

A se adresa la

Viticulorul Curţii Metropolitane. — Blaj.

Redactor responsabil: Vasiliu Suciu.

Lista

manualelor admise de Ordinariatul Arhiepiscopesc de Alba-Iulia şi Făgăraş
şi de Secretariatul de Instrucţiune.

	Lei.
Catechism mic cu elementele bibliei de G. Pop	2'—
Catechism pentru clasa III—VI. primară.	3'50
Istoria biblică cu ilustraţiuni	3'—
Liturgica pentru clasa V. şi VI. a şcolii primare de Stefan Roşian.	2'—
Istoria bisericească pentru şcolile elementare gr. cat.	2'—
Abecedar de Precup—Cociş, ediţia I. 1920	6'—
Aritmetica pentru clasa II. a şcolii primare de Valer Suciu	3'—
Aritmetica pentru clasa III—IV. a şcolii primare de Valer Suciu.	4'—
Aritmetică şi Geometrie pentru clasa V. şi VI a şcolii primare, de Valer Suciu. 1913.	4'—
Fizică pentru şcolile primare de Emil Vici	3'—
Higiiena sau cartea sănătăţii, manual pentru şcolile primare de Ştefan Erdélyi.	2'—
Carte de economie pentru clasa V. şi VI. a şcolii primare de băieţi de Nicolae Pop	3'—
Carte de economie pentru clasa V. şi VI şcolii primare de fete de Nicolae. Pop	3'—
Legende istorice, Cociş. cl. II.	1'—
" " Cociş, cl. III.	1'50
Cetiri istorice, Cociş, cl. IV.	4'—
Registre de primire, coala	2'50
" " clasificări şi absenţi, coala.	2'50
" " materia propusă, coala	2'—

Se află la Librăria sem. Blaj. — Ctra ramburs posta nu primeşte.